

ційного бюро України, уповноважена в межах компетенції, передбаченої Кримінальним процесуальним кодексом України, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень, а й невід'ємна частина загального механізму досудового розслідування.

1. Азаров Ю.І. Кримінально-процесуальне право України : навч. посіб. / Азаров Ю.І., Заїка С.О., Фатхутдінов В.Г. – К. : Кутеп, 2008. – 430 с.

2. Басиста І.В. Прийняття і використання рішень слідчого на стадії досудового розслідування : монографія / Басиста І.В. – Івано-Франківськ, 2011. – 532 с.

3. Законодавство України про правоохоронні органи і діяльність суду : зб. офіційних текстів законів станом на 11.09.2012. – Київ : ЦУЛ, 2013. – 600 с.

4. Кримінальний процес України : підручник / Л.Д. Удалова, Д.П. Письменний, О.І. Галаган та ін. – К. : ЦУЛ, 2013. – 544 с.

Чередніченко О.С.

курсант Дніпропетровського ДУВС

наук. кер. – к.ю.н., доц. **Бацько І.М.**

доц. каф. кримінального процесу

ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПОНЯТТЯ «ПРОНИКНЕННЯ ДО ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ»

Існує нагальна потреба з'ясувати такі поняття, як «недоторканість житла» та «інше володіння особи». Законодавець визначив підстави для правомірного обмеження недоторканості житла та процесуальний порядок отримання судового дозволу на проведення слідчих дій у житлі чи іншому володінні. Ніхто не має права проникнути до житла чи іншого володіння особи з будь-якої метою, інакше як лише за добровільною згодою особи, яка ними володіє, або на підставі ухвали слідчого судді, крім випадків, установлених частиною третьою цієї статті [1].

Міжнародно-правові акти у сфері прав людини проголошують серед основоположних прав людини право на житло та його недоторканість. Так, у ст. 12 Загальної декларації прав людини зазначається: «Ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте та сімейне життя безпідставного посягання на недоторканність його житла, таємницю його кореспонденції» [2, с. 4].

Конституція України гарантує недоторканість житла (ст. 30). Згідно з правилами цієї статті, забороняється проникнення в житло чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду. Насамперед, зазначається, що можливий інший, встановлений законом порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку у невідкладних випадках, пов'язаних

із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину [3, с. 9].

На думку Л.Д. Воєводіна, недоторканність житла є правом громадянина на державну охорону житлового і підсобного приміщення, що орендується ним або належить йому на правах особистої власності, від незаконного вторгнення як посадових осіб, так і окремих громадян [4, с. 293].

У свою чергу, В.В. Назаров вважає, що недоторканність житла – це свобода людини від проникнення до її житла чи іншого володіння, проведення в них оглядів, обшуків, виїмок чи інших процесуальних дій, за винятком випадків, передбачених законом [5, с. 108].

Подібною є точка зору Е.О. Вологіної, яка вважає, що недоторканність житла – це право на державну охорону житла громадян, які володіють ним внаслідок договору житлового найму або на праві особистої власності, а також тимчасового житла (кімната, місце у гуртожитку, готелі, будинку відпочинку, санаторії, пансіонаті, туристський намет, дача) від незаконних обшуків, виїмок, арешту, переселень, виселень та інших вторгнень без згоди особи, яка у ньому проживає, з боку як посадових осіб, так і окремих громадян [6, с. 16].

Позиції указаних авторів поєднує те, що кожен з них розглядає недоторканність житла як суб'єктивне право або свободу людини і громадянина.

Водночас, у свою чергу, В. Назаров підтримує такий погляд за умови, що «інше володіння особи» є об'єктом слідчих дій [19, с. 105-110]. Але, на його думку, Європейська конвенція з прав людини (ч. 1 ст. 8), проголошуючи право кожного на повагу до його приватного і сімейного життя, до житла і до таємниці кореспонденції, не говорить про інше володіння особи. Тому В. Назаров вважає, що український законодавець встановлює більш широкі права особи, ніж це передбачено Конвенцією. На його думку, це створює для вітчизняних правоохоронних органів ускладнення в їх діяльності, тому для однозначного тлумачення понять «житло» та «інше володіння особи» слід уніфікувати наше законодавство з нормами міжнародного права і ввести єдине поняття «житло» [7, с. 105-110].

У судовій практиці часто виникають проблеми, пов'язані з визначенням поняття «інше володіння особи» на законодавчому рівні. Вважаємо, що в законодавстві не вистачає чітко визначеного переліку об'єктів нерухомості, який дозволить більш об'єктивно кваліфікувати протиправні дії, пов'язані з порушенням недоторканості житла або іншого володіння особи.

При формулюванні термінів «житло» та «інше володіння» слід урахувати встановлені потерпілими особами режими та обмеження, що стосуються вказаних предметів. Разом із цим указані пропозиції та судження мають дискусійний характер та можуть бути підґрунтям для подальшого наукового пошуку.

На основі результатів аналізу норм міжнародно-правових актів і практики Європейського суду з прав людини В.Т. Маляренко сформулював чіткі

міжнародно-правові критерії законності обмеження права на недоторканність житла, з якими ми цілком погоджуємося: 1) вони мають правову основу; 2) їхні цілі є пропорційними (відповідними) шкоді, яка ними заподіюється; 3) діють тимчасово; 4) під час їх застосування не допускається будь-яка дискримінація; 5) є підконтрольними суду; 6) не застосовуються до кола абсолютно недоторканих прав і свобод; 7) про їх введення інформується світове співтовариство; 8) паралельно з ними існує механізм поновлення незаконно порушених прав та свобод; 9) у законі передбачено можливість їх оскарження [8, с. 85].

Отже, на основі результатів аналізу нормативно-правових актів і наявних наукових публікацій потрібно визнати, що поняття «житло» та «інше володіння особи» потребують більш чіткої законодавчої конкретизації як об'єкти, недоторканість яких перебуває під кримінально-правовою охороною держави. Тому вони потребують більш повного і глибокого теоретичного дослідження, а також удосконалення відповідної судової і правоохоронної практики.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. коментар: у 2-х т. / О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В.Я. Тація, П.В. Пшонки, А.В. Портнова. – Х. : Право, 2012. – Т. 1.

2. Загальна декларація прав людини. – К. : Укр. правнича фундація. Право, 1995 – 12 с.

3. Конституція України (із змінами і доповнен.). – К. : Атіка, 2006.

4. Воеводин Л.Д. Конституционные права и обязанности советских граждан / Л.Д. Воеводин. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1972. – 300 с.

5. Назаров В. Право особи на недоторканність житла та його обмеження у кримінальному провадженні / В. Назаров // Юридична Україна. – 2009. – № 5.

6. Вологіна Э.А. Конституционные вопросы неприкосновенности жилища / Э.А. Вологіна. – Волгоград : ВСШ МВС СССР, 1976. – 158 с.

7. Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод от 4 ноября 1950 г. (Извлечение) // Международное право в документах : учеб. пособие / сост. : Н.Т. Блатова, Г.М. Мелков. – 3-е изд., перераб. и доп. – М., 2000. – 824 с.

8. Малярченко В.Т. Про недоторканність житла та іншого володіння особи як засаду кримінального судочинства / В.Т. Малярченко // Кримінальний процес України: стан та перспективи розвитку : навч. посібн. – К. : Ін Юре, 2004.